

SAMMANFATTNING

Förslag till Ljusdals kommuns miljö- och klimatprogram

Miljö- och klimatprogrammet antas av kommunfullmäktige och är ett strategiskt dokument som anger riktningen för Ljusdal kommuns långsiktiga arbete med miljöfrågor. Miljö- och klimatprogrammet är styrande för kommunens nämnder och bolag. Det ska även stödja och inspirera Ljusdalsborna och aktörer inom privat och offentlig sektor att bidra till en frisk miljö och en hållbar kommun som är hälsosam att leva i. Idag finns stora utmaningar inom fyra övergripande områden: Förorenade och förändrade vatten, Avfall och gifter, Förlust av biologisk mångfald, Utsläpp av växthusgaser.

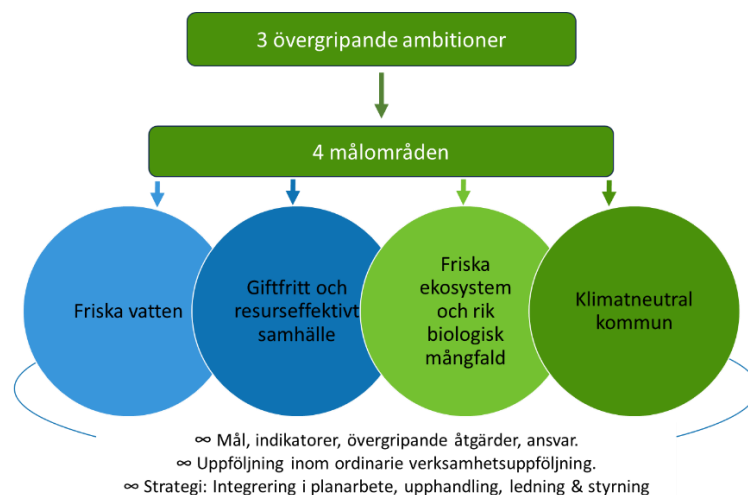
Övergripande ambitioner

Enligt förslaget ska kommunens miljö- och klimatarbete drivas utifrån tre övergripande ambitioner:

- Alla invånare i Ljusdals kommun ska ha tillgång till friska vatten, ett giftfritt och resurseffektivt samhälle, och levande naturområden med hög biologisk mångfald.
- Ljusdals kommunkoncern ska möjliggöra för invånare och näringsliv att leva, verka och utvecklas miljömässigt hållbart i Ljusdals kommun.
- Ljusdal ska vara en klimatneutral kommun 2035.

Programmets struktur

Programmet är strukturerat på följande sätt:

ljusdal.se

Strategi

Kommunkoncernen har ett antal verktyg till hands för att möjliggöra att målen och de övergripande ambitionerna i miljö- och klimatprogrammet kan nås. Dessa är enligt förslaget framförallt:

- Ledning och styrning: Att miljö- och klimatarbetet är förankrat och prioriterat hos Ljusdals kommuns samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.
- En integrerad del i skolverksamheten: En utökad satsning på utbildning för hållbar utveckling för barn och unga skulle vara ett viktigt positivt bidrag till den långsiktiga omställningen av

Ljusdals kommun, och till att nå de övergripande ambitionerna i miljö- och klimatprogrammet.

- Insatta och engagerade medborgare: Att invånarna är inkluderade, engagerade och insatta i miljöarbetet är centralt, dels för att få stöd för de åtgärder som genomförs, dels för att invånarna ska känna stöd för att själva bidra till omställningen.
- Integrering i planarbete: Möjligheten att nå flera utav målen i miljö- och klimatprogrammet bygger på att de integreras och prioriteras i samhällsplaneringen och i planprocesser. Att få till kraftiga årliga utsläppsminskningar av växthusgaser är till exempel avhängt att det finns infrastruktur i kommunen som möjliggör fossilfria transporter. Att tydligt koppla samman miljö- och klimatprogrammet med Ljusdals kommuns översiktsplan och kommande detaljplaner är därför av största vikt.
- Ett engagerat näringsliv: Att näringslivet i Ljusdal är engagerat och bedriver ett aktivt miljö- och klimatarbete är en förutsättning för att flera utav målen och de övergripande ambitionerna i miljö- och klimatprogrammet ska kunna nås. Ljusdals kommunkoncern bör samverka aktivt med näringslivet i kommunen för att utifrån företagets behov genomföra aktiviteter som främjar omställningen.
- Offentlig upphandling bidrar aktivt: Offentlig upphandling i Ljusdals kommun bör genomföras på ett sätt som bidrar aktivt till miljö- och klimatprogrammets genomförande.

Implementering

Kommunens förvaltningar och bolag ansvarar för verkställandet av det konkreta arbetet att integrera programmet i sina verksamhetsplaner och handlingsplaner. Respektive nämnd och bolagsstyrelse har huvudansvaret för förankring och införandet av programmet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för uppföljning av sin verksamhets del av programmets genomförande. I programmet har huvudansvariga nämnder eller styrelser utsetts för varje mål. Respektive nämnd eller styrelse rapporterar sin uppföljning av föregående års arbete mot målet, inklusive eventuell uppföljning av indikatorer, till Kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen ansvarar för att sammanställa rapporteringen och rapportera sammanställningen till kommunfullmäktige. Uppföljningen sker inom ramen för ordinarie verksamhetsrapportering. Miljö- och klimatprogrammet gäller från dess antagande och till år 2030 för att ligga i linje i med genomförandet av Agenda 2030. Vart fjärde år finns möjlighet till revidering i syfte att möjliggöra kontinuerliga ambitionshöjningar. Ett långsiktigt miljöarbete sträcker sig dock bortom 2030 och åtgärderna inom målområdet Klimatneutral kommun styrs av den övergripande ambitionen och målbilden att vara en klimatneutral kommun 2035.

Målområden

Programmet är indelat i fyra stycken målområden (Friska Vatten; Giftfritt och resurseffektivt samhälle; Friska ekosystem och biologisk mångfald; Klimatneutral kommun). Varje målområde har en målbild, som är lokala motsvarigheter till de regionala målbilderna i Länsstyrelsen Gävleborgs åtgärdsprogram för miljömålen 2023–2030. Vidare innehåller varje målområde en beskrivning av nuläget, ett antal principer för måluppfyllnad samt mål, indikatorer, huvudansvar och övergripande åtgärder. I den här sammanfattningen finns endast målen för varje målområde listat. Mål som rör kommunkoncernens egen organisation är kursivmarkerade, övriga gäller för kommunen som geografiskt område.

Målområde 1: Friska vatten

Grundvatten

- Kommunen har senast 2030 säkrat grundvatten av god kvalitet som kan leverera en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning.

Ytvatten

- Alla ytvattenförekomster följer senast 2030 miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Skydd av värdefullt vatten

- Minst en av Länsstyrelsen utpekade ekologiskt värdefulla sjöar och vattendrag skyddas senast 2030.

Våtmarker

- Kommunen har senast 2030 tagit fram förslag på 10 prioriterade våtmarker som bör restaureras samt åtgärdat minst 1 av dessa.

Målområde 2: Giftfritt och resurseffektivt samhälle

Giftfri miljö

- 2030 ska luften i Ljusdals kommun vara så ren att människors hälsa, samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.
- *Användningen av och exponeringen för miljö och hälsofarliga ämnen inom kommunen ska ha minskat kraftigt 2030.*
- Kommunen säkerställer senast 2030 att föroreningar från de 3 prioriterade nedlagda kommunala deponierna inte överskrider nationella gränsvärden.

Cirkulär och effektiv resurshantering

- *Ljusdals kommunkoncern ska vara en föregångare gällande minimerande och återvinning av avfall.*
- Hushållens avfallsmängd ska minska till 2030 samtidigt som sorteringsgraden ökar till minst 55 procent 2025. Ett mål för 2030 sätts i den reviderade kretsloppsplanen.
- *Återanvändning och delning av varor, tjänster och resurser är norm i kommunkoncernen 2030.*

Matproduktion och konsumtion

- *Matsvinnet i kommunens egen verksamhet har minskat med 50 procent till 2030 jämfört med 2020.*
- *60 procent av maten som serveras i Ljusdal kommun är ekologisk år 2030.*
- *15 procent av maten som serveras i Ljusdals kommun ska vara närproducerad (inom 25 mils radie) 2030 och 78 procent ska vara svenskproducerad.*

Målområde 3: Friska ekosystem och rik biologisk mångfald

Ekosystemtjänster

- I Ljusdal kommun har ekosystemtjänster i tätortsmiljöer och på landsbygden säkrats och stärkts till 2030.

Invasiva arter

- De EU-listade invasiva växterna ska vara utrotade på kommunal mark och begränsade på privat mark fram tills 2030.

Skyddad natur

- Inom Ljusdals kommun har 7 % av den totala ytan ett formellt naturskydd senast 2030.

Jordbruksmark

- *Kommunens ägda jordbruksmark brukas senast 2030 på ett sätt som aktivt främjar biologisk mångfald i odlingslandskapet.*

Skogsmark

- *Ljusdals kommun brukar skogen på sin mark på det sätt som bäst gynnar den biologiska mångfalden, klimatet och rekreationen för kommunens invånare och besökare, samtidigt som den genererar långsiktig ekonomisk avkastning.*

Målområde 4: Klimatneutral kommun

Utsläpp av växthusgaser

- Utsläppen av växthusgaser i kommunen som geografiskt område minskar med minst 15 % per år från och med året för antagandet av detta program.
- *Kommunkoncernen minskar sina indirekta utsläpp kraftigt till 2035.*
- 2030 ska en halvering av de konsumtionsbaserade utsläppen i Ljusdals kommun skett från 2016 års statistik motsvarande 10,1 ton koldioxid per person och år.

Energieffektivisering

- *Energianvändningen i Ljusdals kommun är 50 % effektivare till år 2030 jämfört med 2005.*

Fossiloberoende energiproduktion och konsumtion

- *Av Ljusdal kommunkoncerns elanvändning konsumeras en årligt ökande andel från egenproducerad förnybar el fram till år 2030.*
- *Kommunkoncernen köper en ökande och så stor andel förnybar el märkt Bra miljöval som möjligt till år 2030.*
- *Kommunkoncernen använder och producerar endast förnybar energi för uppvärmning senast år 2030.*

Fossilfria och energieffektiva transporter

- *Kommunkoncernens fordonsflotta är fossilfri senast 2030.*
- *Kommunkoncernens tjänsteresor är fossilfria senast 2030.*
- *Kommunkoncernens upphandlade entreprenörer och transporter är fossilfria senast år 2035.*
- Utsläppen av växthusgaser från transportsektorn i kommunen som geografiskt område har minskat med minst 70 % till 2030 jämfört med 2010.

Hållbart byggande, förvaltning och renovering av fastigheter

- *Energianvändningen i Ljusdals kommunkoncerns fastigheter ska ha 30 % effektivare energianvändning 2030 jämfört med år 2007.*
- *Ny-, till, och ombyggnationer som utförs av Ljusdals kommun ska vara energieffektiva, med hållbara material och låga utsläpp genom såväl byggmaterialens som byggnadens hela livscykel. Förutsättningar för boende och verksamhetsutövare att leva miljömässigt hållbart ska möjliggöras.*

Utsläpp och upptag i skog och mark

- Kolinlagringen i Ljusdals kommuns marker ökar till år 2030.